

Bestuurlijke Opdracht : Verkenning bijdrage van de GR Sociaal aan verminderen financiële problematiek gemeenten.

Opdrachtgever: Algemeen Bestuur GR Sociaal

Dhr. R. de Meij

Opdrachtnemer: Algemeen directeur GR Sociaal

Dhr. D. van Maanen

Aanleiding

Gemeenten staan voor financiële uitdagingen, onder andere door 'het financieel ravijn' dat veroorzaakt wordt door de landelijke wijziging in financieringssystematiek voor gemeenten. In de Drechtsteden verschilt de grootte en het tijdspad van deze uitdagingen op gemeenteniveau. Het sociaal domein is een grote post binnen de gemeentelijke begroting en daarin heeft het ONS-D aanleiding gezien om, naast dat gemeenten uiteraard zelf zoeken naar oplossingen, de GR Sociaal en de DG&J te vragen in kaart te brengen wat zij kunnen bijdragen aan het verkleinen van deze financiële uitdagingen. En verzocht dit in de vorm van een bestuurlijke opdracht af te stemmen met de AB's.

Context

Behalve bovengenoemde wijziging in de financieringssystematiek zijn ook andere ontwikkelingen relevant voor de ontwikkeling van het volume en de kosten van het sociaal domein en daarmee voor de financiële uitdagingen waar gemeenten begrotingstechnisch voor staan. De vraag naar jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning is de afgelopen jaren sterk gestegen. Demografische ontwikkelingen maken dat de vraag naar ondersteuning in de Wmo zal blijven stijgen komende jaren. Voor jeugdhulp is inmiddels landelijk een hervormingsagenda en toekomstscenario kind- en gezinsbescherming gemaakt, die regionaal vertaald zullen moeten worden. De samenstelling van de doelgroep van de participatiewet is veranderd en maakt dat een grotere groep langdurige ondersteuning nodig heeft en de coronapandemie heeft laten zien dat het vaccinatiestelsel en pandemische paraatheid aandacht behoeft. Daarnaast staan de ontwikkelingen op het gebied van (mondiale) economie - met inflatie als gevolg - en arbeidsmarkt niet stil. De stijging in de vraag, de tekorten op de arbeidsmarkt en de stijging van de kostprijzen in relatie tot het (incidentele) budget dat we ontvangen van het Rijk, maakt dat we afstevenen op een situatie waarin we niet alle ondersteuning en hulp meer kunnen bieden aan onze inwoners als we blijven doen wat we doen.

De bestuurlijke uitdaging voor de komende jaren is om in tijden van toenemende schaarste aan mensen en middelen de juiste ondersteuning te kunnen bieden aan de kwetsbare inwoners van de Drechtsteden die dit nodig hebben. Slimmer omgaan met de beschikbare middelen en arbeidskrachten is een must. Sommige oplossingen vragen een langere aanlooptijd en zullen pas later effect hebben.

Doel

De doelstelling van deze opdracht is aan de hand van tijd- en impactscenario's in kaart brengen van mogelijkheden die de GR Sociaal ziet om binnen haar verantwoordelijkheden bij te dragen aan het beheersbaar houden voor gemeenten van de kosten in het sociaal domein, rekening houdend met de noodzaak van het werken aan toekomstbestendige ondersteuning in het sociaal domein waar ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners die dat nodig hebben.

Beoogd resultaat

De beoogde resultaten zijn:

- Het inzichtelijk maken van de relevante demografische ontwikkelingen en bijbehorende financiële consequenties zonder beleidsinterventies. Samen met het overzicht van financiële uitdagingen per gemeente, die door gemeenten zelf worden opgesteld wordt hierdoor inzichtelijk voor welk vraagstuk precies een antwoord wordt gezocht.
- Een keuzepalet aan maatregelen, inclusief tijdspad zowel voor besluitvorming als effecten en randvoorwaarden. Doorgerekend waar mogelijk, eventueel aan de hand van scenario's, middels de knoppen;
 - 1) Beleid: onderzoeken van beleidskeuzes;
 - 2) Bedrijfsvoering: onderzoeken van efficiencyvoordelen;
 - 3) Samenwerking: onderzoeken van kansen voor nadere samenwerking tussen de GR Sociaal en de GR DG&J (bijvoorbeeld inkoop);
 - 4) Innovatie: onderzoeken van innovatiemogelijkheden met besparingspotentieel.
- Een voorstel aan het AB GR Sociaal.

Samenhang

Aan het AB van de GR DG&J wordt eenzelfde opdracht voorgelegd voor de Dienst Gezondheid en Jeugd. Beide opdrachten zullen in samenhang worden opgepakt.

Door het uitvoeren van deze opdracht wordt op slechts een deel van het totale (financiële) vraagstuk van gemeenten ingegaan. Gemeenten zijn daar zelf mee aan de slag. Daarnaast kennen veel van de taken die vallen onder de scope van deze opdracht een overlap of snijvlak met lokale taken. Voor beide punten geldt dat er afstemming plaats zal vinden met gemeenten.

Scope

- Het gaat om een afgebakende opdracht, gericht op de taakvelden van de GR Sociaal zoals vastgelegd in de GR tekst. De knoppen die betrekking hebben op snijvlakken bijvoorbeeld met gemeenten of andere organisaties, worden ook opgenomen in het keuzepalet.
- Aan de GR DG&J zal eenzelfde opdracht worden verstrekt. Voor de GR Sociaal is de opdracht geografisch afgebakend tot de Drechtsteden.
- De maatschappelijke opgaven die in deze wetten verankerd liggen zijn breed en veelomvattend. Het sociaal domein raakt veel andere beleidsterreinen. Aanpalende domeinen zijn bijvoorbeeld wonen, openbare orde en veiligheid. De uitwerking van mogelijkheden in die domeinen vallen niet binnen de scope van de opdracht, maar ligt lokaal.
- De knop beleidskeuzes maakt duidelijk dat deze opgave uitsluitend kan worden uitgevoerd in een samenwerking tussen de gemeenschappelijke regelingen en de individuele, of bundeling van gemeenten. In sommige gevallen ligt de besluitvorming over beleid bij de gemeenten. Waar dit van toepassing is, zal dit als randvoorwaarde worden opgenomen in het knoppen overzicht.
- Tot slot is de opgave toekomstgericht. In het (recente) verleden genomen beslissingen inzake de herijking van beleid worden niet als belemmering gezien. Indien gewenst kunnen deze aangepast worden.

Randvoorwaarden

- Het ontwikkelen van een overzicht van de uitdagingen op het gebied van structurele en incidentele financiën per gemeente wordt uitgevoerd door de gemeenten zelf. Dit wordt uitgevoerd door de financieel adviseurs en controllers van gemeenten.
- Besluitvorming over maatregelen vindt plaats in het daartoe bevoegde orgaan / de daartoe bevoegde organen. Dit kan betekenen dat op meerdere plekken een besluit genomen moet worden. Dit heeft consequenties voor het te volgen tempo. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het doorlopen van de besluitvormingsroute wanneer de beslissingsbevoegdheid lokaal of meervoudig lokaal ligt.
- Om goed af te kunnen stemmen tussen de GR Sociaal, DG&J en gemeenten dienen deze partijen elkaar over en weer goed geïnformeerd te houden over inhoud en tijdsplanning van de voorgestelde oplossingsrichtingen. Dit wordt mede geborgd doordat in de stuurgroep een bestuurlijke vertegenwoordiger uit beide GR-en zit.
- De afspraken rond de uitgangspuntennotitie en begroting van de GRS blijven staan. Dat wil zeggen:
 - o In de uitgangspuntennotitie wordt - in afstemming met gemeentenvastgelegd op basis van welke factoren en verwachtingen in de begroting 2025 e.v. zal worden gerekend en hoe wordt omgegaan met risico's.
 - o Beleidswijzigingen worden alleen verwerkt in de begroting van de GR Sociaal, nadat hier in 2024 of 2025 besluitvorming over heeft plaatsgevonden door het daartoe bevoegde orgaan. Dus ook als dit een lokaal besluit is.

Deze opdracht vraagt mede gezien het korte tijdspad een behoorlijke inzet. Dit geldt ook voor dezelfde opdracht aan DG&J. Aan beide organisaties wordt gevraagd een inschatting te maken de haalbaarheid en wat er nodig is om te kunnen voldoen aan deze opdracht.

Tijdspad

- Opleveren inzicht demografische ontwikkelingen / uitdaging per gemeente: Maart 2024.
- Opleveren inzicht laaghangend fruit / bovenwettelijke taken: Maart 2024
- Opleveren overzicht knoppen / scenario's: Zomer 2024.